

Onderzoek naar houding en kennis van Nederlandse burgers ten aanzien van schaliegas

Inhoudsopgave

1. Doelstelling
2. Onderzoeksverantwoording
3. Samenvatting
4. Resultaten
5. Bijlagen (open antwoorden, vragenlijst)

Onderzoek naar houding
en kennis van Nederlandse
burgers ten aanzien van
schaliegas

Veldkamp

Rogier van Kalmthout
Bart Koenen

13 september 2013 Ref.nr: P6060 / 2013

Samenvatting (1/3)

Achtergrond

In opdracht van het Ministerie van Economische Zaken heeft Veldkamp onderzoek uitgevoerd naar de houding en kennis van Nederlandse burgers over de winning van schaliegas in Nederland. Het onderzoek is uitgevoerd van 27 augustus tot en met 2 september 2013 onder een representatieve steekproef van n=803 Nederlandse burgers van 18 jaar en ouder. Daarnaast is het onderzoek uitgevoerd onder twee steekproeven van n=109 inwoners van de gemeente Haaren en Boxtel en n=97 inwoners van de Noordoostpolder. Deze drie gemeenten liggen in het gebied waarvoor een opsporingsvergunning is gegeven.

Driekwart Nederlanders is op hoogte van het onderzoek naar schaliegas

Driekwart van de Nederlandse bevolking is op de hoogte van het onderzoek van het Ingenieursbureau Witteveen + Bos naar de mogelijke risico's en gevolgen van het opsporen en winnen van schaliegas in Nederland. Onder inwoners van Haaren, Boxtel en Noordoostpolder schommelt de bekendheid van het onderzoek rond de 90%. Een derde van het Nederlands publiek is van mening dat eventuele proefboringen zijn gebaseerd op een zorgvuldige afweging van de Nederlandse overheid, een even grote groep is van mening dat de overheid hierin geen zorgvuldige afweging maakt. In Haaren, Boxtel en Noordoostpolder vindt circa de helft van de inwoners dat de Nederlandse overheid geen zorgvuldige afweging maakt.

Samenvatting (2/3)

Geringe kennis over de winning van schaliegas

Negen op de tien Nederlandse burgers hebben wel eens gehoord van schaliegas. Inwoners Haaren, Boxtel en Noordoostpolder hebben vrijwel allemaal van schaliegas gehoord. De grote bekendheid heeft echter niet tot gevolg dat burgers ook veel kennis hebben over de winning ervan. Iets minder dan de helft van de Nederlandse burgers geeft aan (heel) weinig kennis te hebben over de winning van schaliegas. Het (zelfingeschatte) kennisniveau is onder de inwoners van Haaren, Boxtel en Noordoostpolder is niet veel groter. Deze inwoners geven in vergelijking met het Nederlands publiek wel wat vaker aan een neutraal kennisniveau over de winning van schaliegas te hebben.

Men is verdeeld over de winning van schaliegas

Vier op de tien Nederlanders staan negatief tegenover de winning van schaliegas in Nederland. Een even grote groep neemt een meer neutrale houding aan en geeft aan dat ze 'niet positief of negatief' tegenover de winning van schaliegas staan. De groep voorstanders is met één op de vijf Nederlanders kleiner. De weerstand in Haaren, Boxtel en Noordoostpolder is groter dan onder het Nederlands publiek. In Haaren en Boxtel staan zeven op de tien inwoners negatief tegenover de winning, in Noordoostpolder is dat 55%.

Samenvatting (3/3)

Liever geen boring in de eigen gemeente

In Haaren, Boxtel en Noordoostpolder is men negatiever over schaliegaswinning dan het Nederlands publiek. In Haaren en Boxtel staan zeven op de tien inwoners negatief tegenover schaliegaswinning, in Noordoostpolder ruim vijf op de tien. Ook de houding van het Nederlands publiek wordt een stuk negatiever als de boringen plaatsvinden in de eigen gemeente: 55% staat hier negatief tegenover, beduidend meer dan de 39% die negatief staat tegenover boringen in Nederland.

Argumenten op het gebied van het milieu zijn belangrijker dan economische

Het voldoen aan de strenge milieuregels in Nederland, het gevaar op het ontstaan van aardbevingen, de mogelijke vervuiling van het drinkwater, de toename van de uitstoot van CO₂ en het gebruik van chemische stoffen bij de boringen zijn de voornaamste argumenten om *tegen* schaliegasboringen te zijn. Voorstanders van schaliegas noemen vaker economische argumenten, zoals de economische impuls die de winning aan de economie kan geven en dat Nederland door schaliegaswinning onafhankelijk wordt van energie uit het buitenland. Voor- en tegenstanders hebben ook opvattingen gemeen: zo vinden beide groepen het belangrijk dat de kansen op de vervuiling van drinkwater zo klein mogelijk zijn bij de winning van schaliegas. Ook wordt de toetsing aan strenge milieuregels door beide groepen vaak belangrijk gevonden. Over de alternatieven op het gebied van toekomstige energiewinning zijn zowel de voor- als de tegenstanders van schaliegas het overigens ook eens: Nederlanders hebben een massale voorkeur voor zonne- wind- of waterkrachtenergie.

Onderzoeksverantwoording

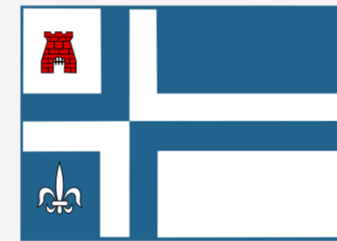
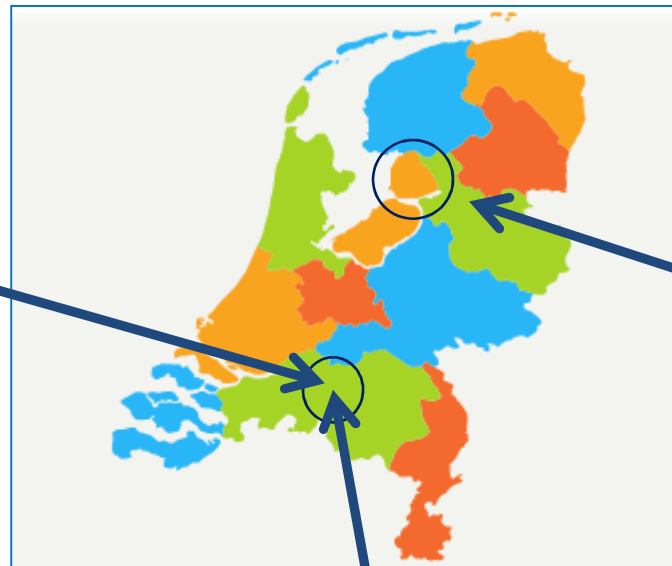
- De meting is uitgevoerd in de periode van 27 augustus tot en met 2 september 2013. Voor het onderzoek is een representatieve steekproef benaderd van n=1.250 Nederlandse burgers van 18 jaar en ouder. Daarnaast zijn twee steekproeven benaderd die bestaan uit inwoners van 18 jaar en ouder in de gemeenten Haaren en Boxtel (n=133) en Noordoostpolder (n=131). De drie steekproeven zijn afkomstig uit TNS NIPObase en zijn getrokken naar de achtergrondkenmerken sekse, leeftijd, gezinsgrootte en opleiding. De respondenten wisten bij aanvang niet dat het onderzoek uitgevoerd is in opdracht van het Ministerie van Economische zaken.
- In totaal hebben 809 Nederlandse burgers deelgenomen aan het onderzoek, de respons lag hiermee op 65%. De respons in de gemeenten lag op 82% in Haaren en Boxtel (n=109) en op 74% in de Noordoostpolder (n=97). Na afronding van de dataverzameling heeft een herweging plaatsgevonden op de genoemde achtergrondkenmerken.
- In het onderzoek worden de onderlinge *verschillen* tussen de hierboven genoemde gemeenten en het Nederlands publiek uitsluitend genoemd als het *significante* verschillen betreft. Ook worden alleen uitspraken gedaan als de groep respondenten per antwoordcategorie groot genoeg is. Hierbij wordt de ondergrens van n=40 gehanteerd. De gerapporteerde verschillen worden aangegeven in omliggende kaders.

Kenmerken van de drie gemeenten die liggen in het gebied waarvoor een opsporingsvergunning is gegeven

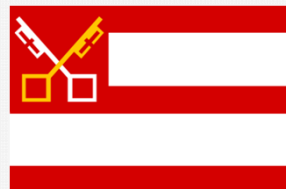
► **Haaren:** gemeente in de provincie Brabant met een oppervlakte van 61 vierkante kilometer en een inwoneraantal van 13.573 inwoners. De bevolkingsdichtheid ligt hiermee op 223 bewoners per vierkante kilometer.

Bron: CBS, 1 mei 2013

► **Noordoostpolder:** gemeente in de provincie Flevoland met een oppervlakte van 460 vierkante kilometer en een inwoneraantal van 46.430. De bevolkingsdichtheid ligt hiermee op 101 bewoners per vierkante kilometer.

Bron: CBS, 1 mei 2013

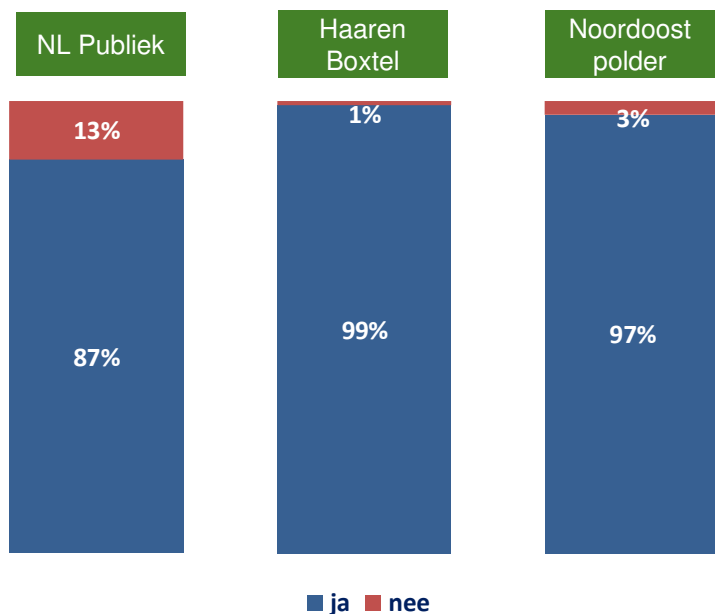
► **Boxtel:** gemeente in de provincie Brabant met een oppervlakte van 65 vierkante kilometer en een inwoneraantal van 30.390 inwoners. De bevolkingsdichtheid ligt hiermee op 468 bewoners per vierkante kilometer.

Bron: CBS, 1 mei 2013

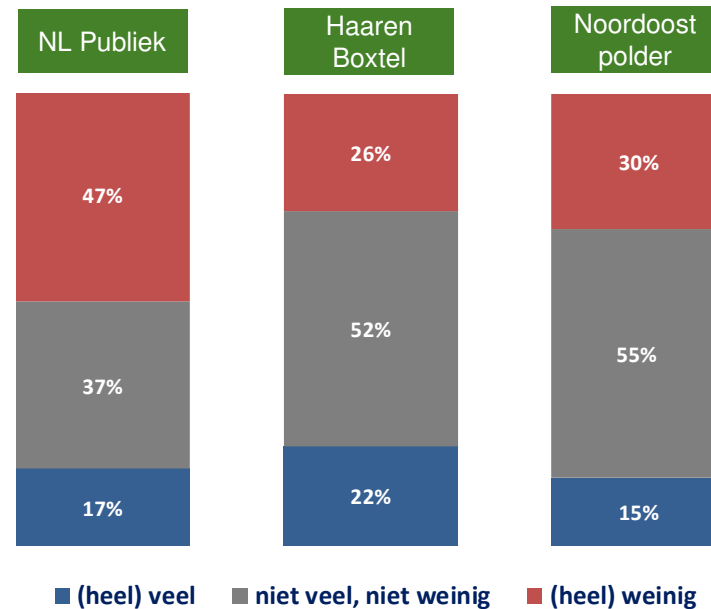
Resultaten

De term schaliegas is alom bekend, het kennisniveau over de winning ervan is matig

Heeft u wel eens gehoord van schaliegas? (n=1.009)

Hoeveel weet u over de winning van schaliegas? (n=1.009)

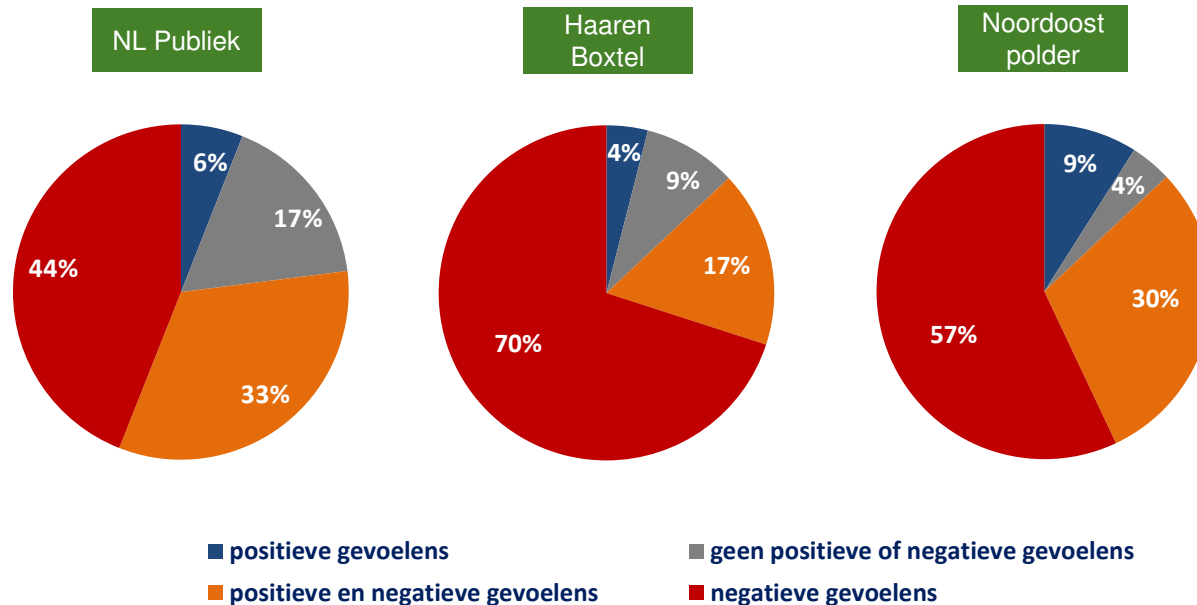
► De term schaliegas is alom bekend: bijna negen op de tien Nederlanders heeft van schaliegas gehoord. In Haaren, Boxtel en Noordoostpolder, is de term schaliegas onder vrijwel alle inwoners bekend.

► Bijna de helft van de Nederlanders geeft aan (zeer) weinig kennis te hebben van de winning van schaliegas. Inwoners van Haaren en Boxtel en de Noordoostpolder geven relatief vaak aan niet veel, maar ook niet weinig kennis te hebben over de winning van schaliegas.

Ruim vier op de tien burgers hebben een negatief gevoel als ze denken aan de winning van schaliegas in Nederland; een derde heeft gemengde gevoelens

Uitleg: Schaliegas is aardgas dat opgesloten zit in gesteentelagen op 3 tot 4 kilometer onder het aardoppervlak. Het kan gewonnen worden door scheuren in dit gesteente aan te brengen. Deze techniek wordt ook wel *fracken* genoemd: het onder hoge druk injecteren van water in de aardlaag, waaraan zand en chemische hulpstoffen zijn toegevoegd.

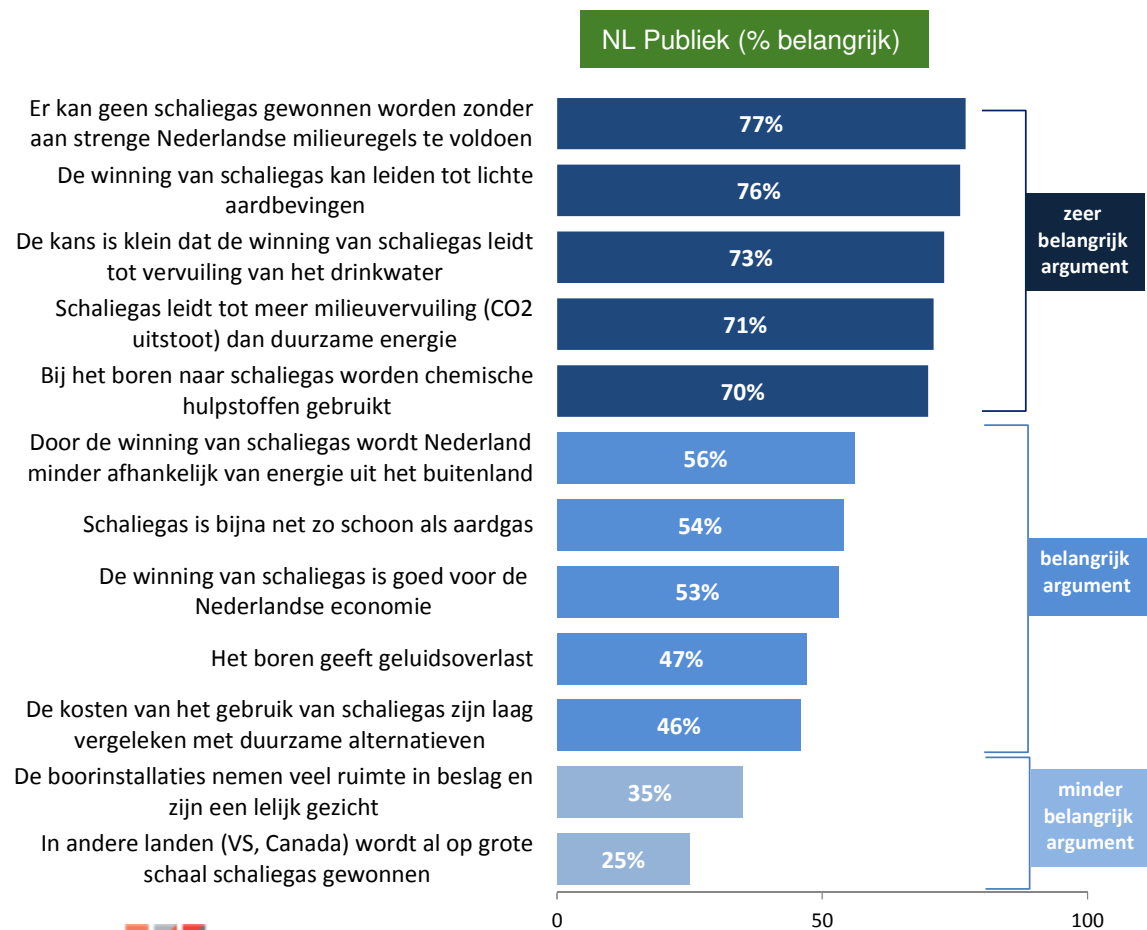
Vraag: Als u denkt aan de winning schaliegas in Nederland, welk soort gevoelens roept dit bij u op? (n=1.009)

- ▶ **Negatieve gevoelens:** inwoners van Haaren en Boxtel hebben vaker negatieve gevoelens als ze aan de winning van schaliegas denken dan het Nederlands publiek (70% versus 44%).
- ▶ **Gemengde gevoelens:** bijna zes op de tien inwoners van de Noordoostpolder hebben negatieve gevoelens over schaliegaswinning. Zij hebben in vergelijking met de inwoners van Boxtel en Haaren vaker gemengde gevoelens over de winning van schaliegas (30% versus 17%).

Argumenten voor of tegen de winning van schaliegas liggen vooral op het gebied van het milieu; economische argumenten spelen een minder belangrijke rol

Nederland zal in de toekomst mogelijk schaliegas gaan winnen. Hieronder staat een aantal argumenten voor en tegen het gebruik van schaliegas in Nederland. Hoe belangrijk zijn deze argumenten die leven in de maatschappij voor u? (Basis: NL Publiek; n=803; alleen de percentages (**zeer**) **belangrijk** zijn weergegeven)

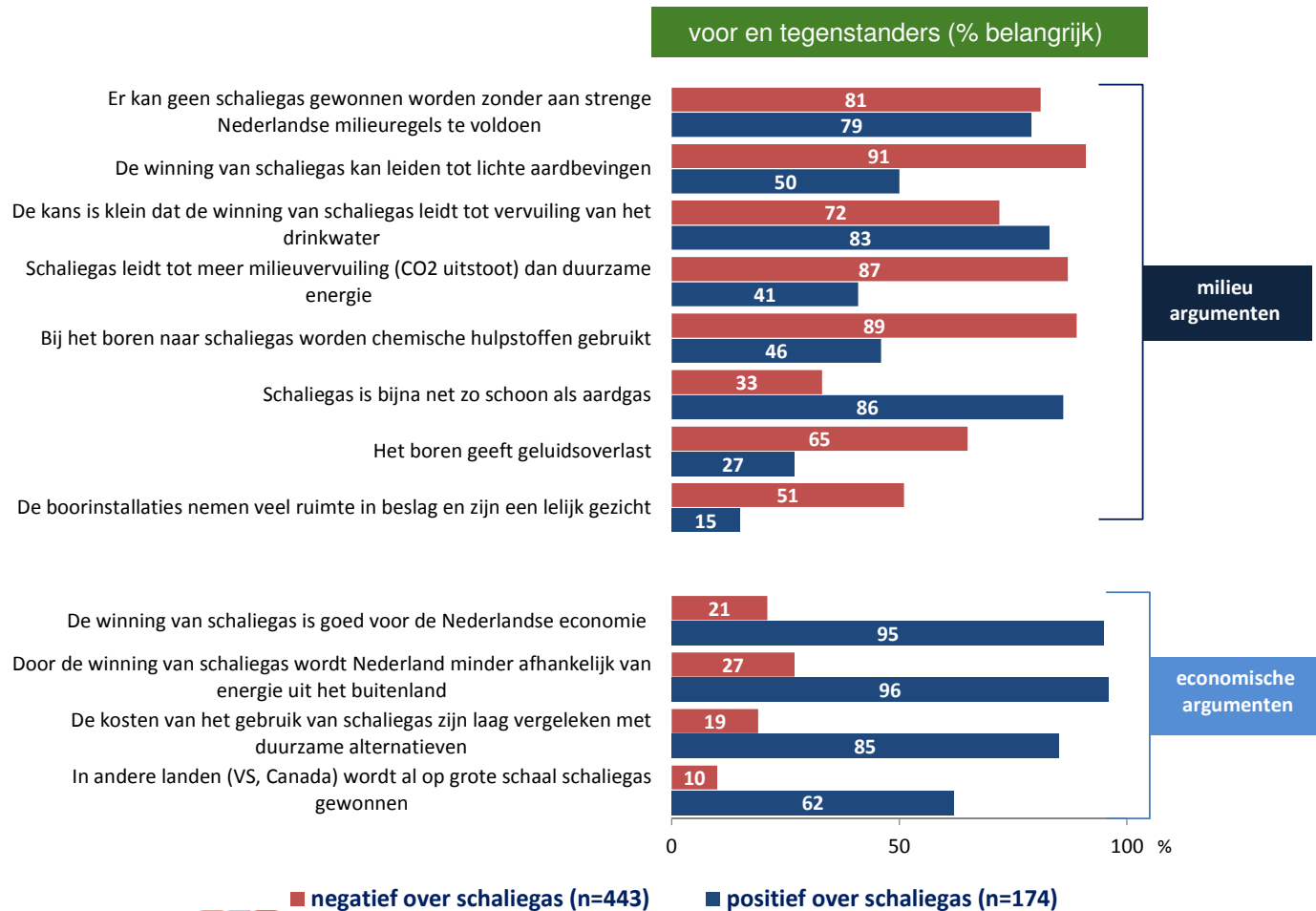

► **Argumenten:** toetsing aan milieuregels, het mogelijke ontstaan van aardbevingen, vervuiling van het drinkwater, de uitstoot van CO2 en het gebruik van chemische hulpstoffen zijn voor burgers de belangrijkste argumenten om voor of tegen schaliegaswinning te zijn.

► **Economische argumenten:** Mindere afhankelijkheid van buitenlandse energie en het argument dat schaliegaswinning goed is voor de economie wordt door ongeveer de helft van de Nederlandse burgers belangrijk gevonden.

Argumenten op het gebied van het milieu worden vaak door tegenstanders van schaliegas genoemd, economische argumenten vooral door voorstanders

Hieronder staat een aantal argumenten voor en tegen het gebruik van schaliegas in Nederland. Hoe belangrijk zijn deze argumenten die leven in de maatschappij voor u? (Basis: NL Publiek; uitgesplitst naar voor- en tegenstanders; alleen de percentages (**zeer**) **belangrijk** zijn weergegeven)*

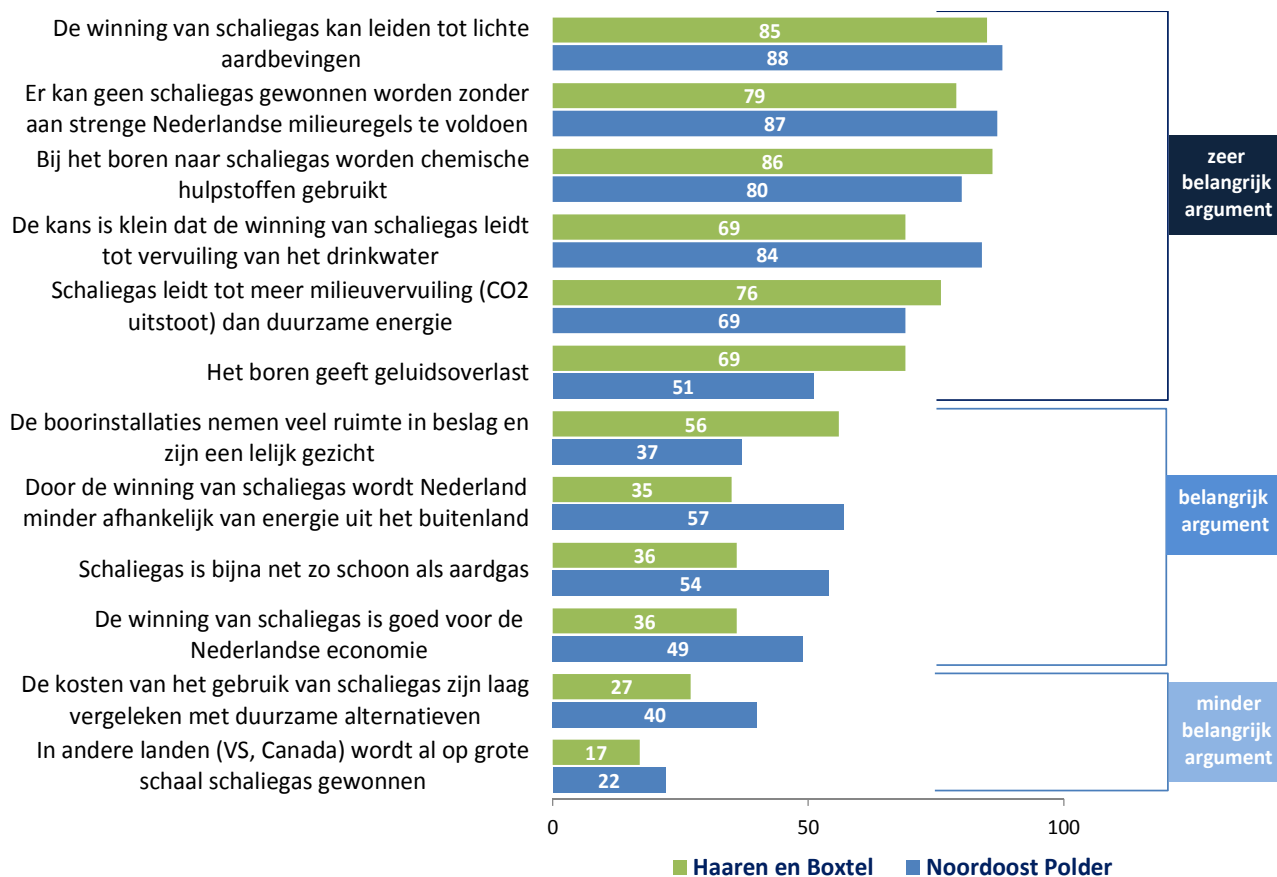

- ▶ **Milieu-argumenten:** argumenten op het gebied van milieu worden vaak genoemd door burgers die **tegen** schaliegasboringen zijn.
- ▶ **Economische argumenten:** economische argumenten worden vaak genoemd door de **voorstanders** van schaliegaswinning.
- ▶ **Milieuregels en drinkwater:** voldoen aan milieuregels en een geringe kans op drinkwaterverontreiniging zijn twee argumenten die vaak door zowel voor- als tegenstanders worden genoemd.

* De groep voor- en tegenstanders is gebaseerd op de vraag op slide 15.

De belangrijkste argumenten voor of tegen schaliegaswinning zijn in Haaren, Boxtel en Noordoostpolder globaal hetzelfde als onder het Nederlands publiek

Nederland zal in de toekomst mogelijk schaliegas gaan winnen. Hieronder staat een aantal argumenten voor en tegen het gebruik van schaliegas in Nederland. Hoe belangrijk zijn deze argumenten die leven in de maatschappij voor u? Basis: inwoners Haaren, Boxtel (n=109) en Noordoostpolder (n=97); alleen de percentages (**zeer**) **belangrijk** zijn weergegeven.

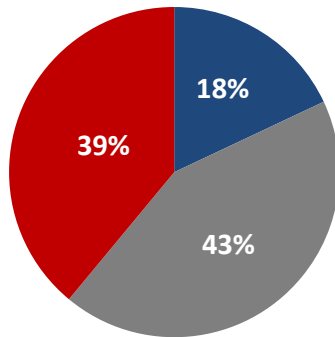
► **Argumenten:** de top-5 van argumenten voor of tegen schaliegaswinning zijn onder inwoners van Haaren, Boxtel en Noordoostpolder globaal hetzelfde als onder het Nederlands publiek. Wel wordt geluidsoverlast in deze plaatsen vaker genoemd als een direct argument tegen mogelijke proefboringen.

► **Economische argumenten:** mindere afhankelijkheid van buitenlandse energie en het profijt dat de economie van de schaliegaswinning kan hebben, wordt in de Noordoostpolder belangrijker gevonden dan in Boxtel en Haaren.

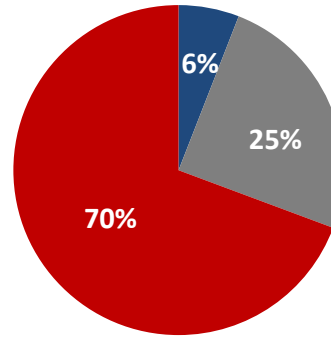
Nederlanders zijn verdeeld over de winning van schaliegas; in Haaren, Boxtel en Noordoostpolder zijn inwoners overwegend negatief

Alles afwegend, hoe staat u tegenover het winnen van schaliegas in Nederland? (n=1.009)

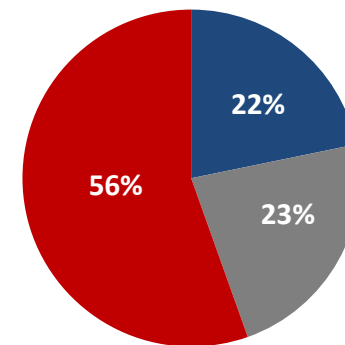
NL Publiek

Haaren Boxtel

Noordoost polder

■ (heel) positief ■ niet positief of negatief ■ (zeer) negatief

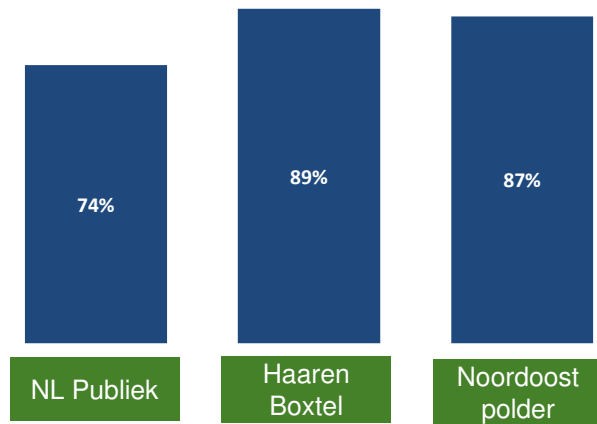
► Het Nederlands publiek staat **verdeeld** tegenover de winning van schaliegas. Iets minder dan vier op de tien staat er negatief tegenover, een op de vijf is positief terwijl ruim vier op de tien nog een afwachtende houding aannemen.

► De meerderheid van de inwoners van Haaren en Boxtel staat **negatief** tegenover de winning van schaliegas in hun gemeente. Een kwart neemt een meer neutrale of afwachtende houding aan.

► Iets meer dan de helft van de inwoners van Noordoostpolder staat **negatief** tegenover de winning van schaliegas. Ongeveer een kwart neemt een meer neutrale houding aan en ruim een op de vijf staat er positief tegenover.

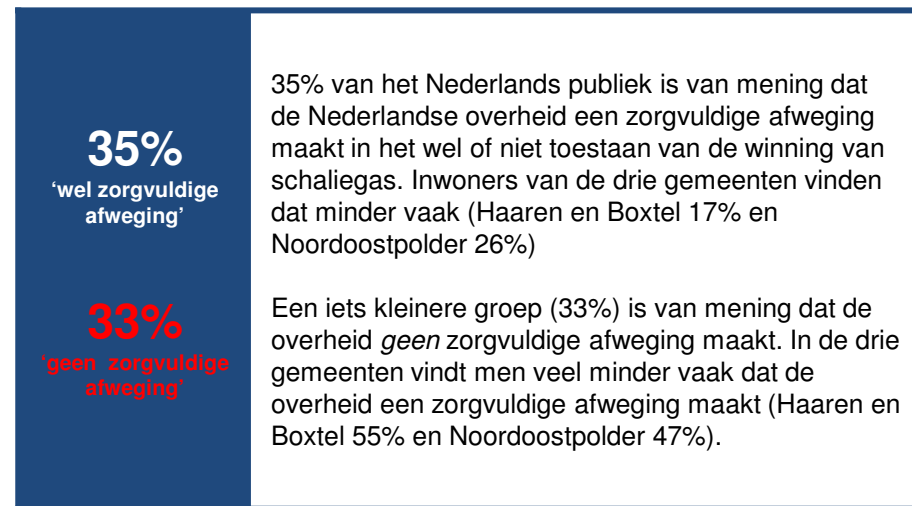
Het bekendmaken van het onderzoek van Witteveen + Bos is bij driekwart van de Nederlanders bekend; in Haaren, Boxtel en Noordoostpolder zijn negen op de tien inwoners van het onderzoek op de hoogte

Vraag: bent u op hoogte van het nieuws over het onderzoek naar schaliegas door Minister Kamp? (n=1.009)

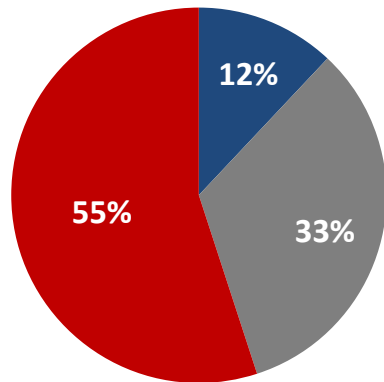
► Driekwart van de Nederlanders is op de hoogte van de plannen om mogelijke proefboringen toe te staan. Het nieuws in de aangewezen gemeenten is onder circa negen op de tien inwoners bekend.

Maakt de overheid een zorgvuldige afweging?

Meer dan de helft van de Nederlanders staat negatief tegenover schaliegaswinning in de eigen gemeente

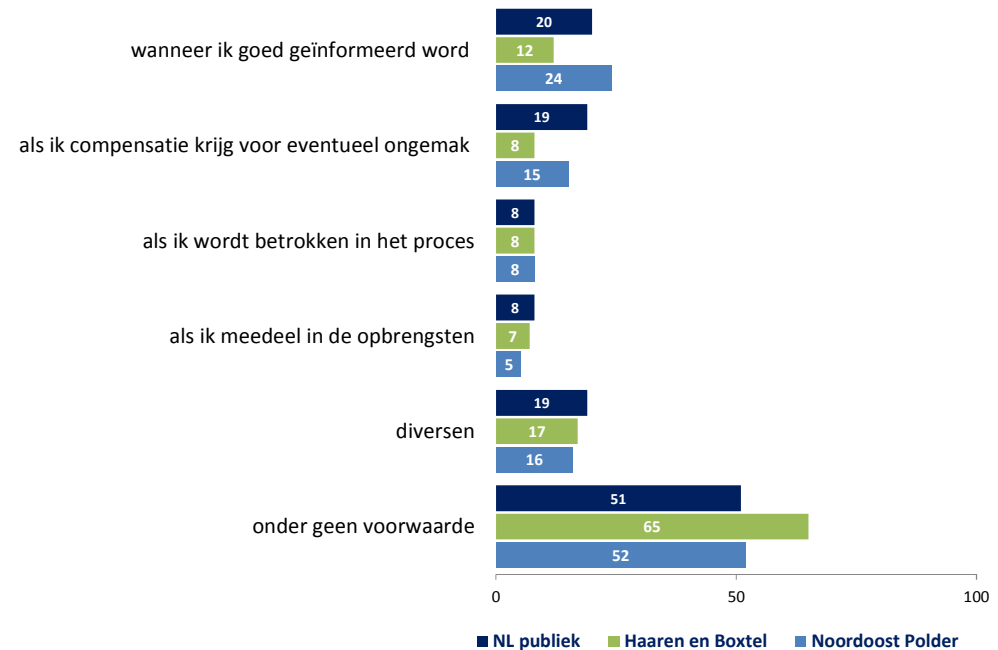
Stel dat er plannen zijn voor schaliegaswinning in uw gemeente. Hoe zou u hier dan tegenover staan? Basis: Nederlands publiek (n=803)

■ (heer) positief ■ niet positief of negatief ■ (zeer) negatief

► Meer dan de helft van de Nederlanders (55%) staat negatief tegenover de winning van schaliegas in de eigen gemeente. Eerder zagen we dat 39% van de Nederlanders (zeer) negatief staat tegenover schaliegaswinning in Nederland. Als eventuele gaswinning dichtbij komt, neemt de weerstand dus toe.

Onder welke voorwaarden zou u wel positief of neutraal staan tegenover schaliegaswinning in uw gemeente? Burgers die negatief staan tegenover schaliegaswinning in hun gemeente (n=440)

► De helft van de Nederlandse burgers (die tegen schaliegaswinning in de eigen gemeente is) blijft onder iedere voorwaarde tegen schaliegaswinning. Ongeveer één op de vijf is bereid zijn mening te herzien mits ze goed worden geïnformeerd, een even groot deel is bereid de mening te herzien als ze compensatie voor eventueel ongemak krijgen.

Als het om toekomstige energiebronnen gaat hebben Nederlanders een massale voorkeur voor zonne-, wind- en waterkrachtenergie

Uitleg: Er zijn verschillende manieren waarop we in Nederland aan energie komen. Als u denkt aan het jaar 2020, op welke manier zouden we dan in Nederland vooral energie moeten opwekken, vindt u?

Vraag: Kunt u de antwoorden aanklikken in de volgorde van uw voorkeur? Dus eerst de energiebron waarvoor u de grootste voorkeur heeft, daarna uw tweede voorkeur, enzovoorts (n=1.009)

Energiebron	voorkeur NL Publiek (ranking)	voorkeur NL Publiek (in totaal genoemd, ongeacht positie)
▶ zon, wind, waterkracht	door 80% als eerste genoemd	door 97% genoemd
▶ biomassa	door 29% als tweede genoemd	door 67% genoemd
▶ aardgas	door 20% als derde genoemd	door 66% genoemd
▶ energie importeren	door 14% als vierde genoemd	door 61% genoemd
▶ schaliegas	door 10% als vijfde genoemd	door 56% genoemd
▶ kernenergie	door 9% als zesde genoemd	door 56% genoemd
▶ steenkool	door 3% als zevende genoemd	door 52% genoemd

▶ Nederlanders hebben een grote voorkeur voor zonne-, wind- en waterkracht-energie. Andere energievormen hebben veel minder vaak de voorkeur. Er zijn hierbij geen verschillen tussen het Nederlands publiek en de inwoners van Haaren, Boxtel en Noordoostpolder.